LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

December 2018

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540263 Levene äng

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget ”Skyddad natur”. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”*kartverktyget skyddad natur*”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Maria Johansson

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540263 Levene äng

Kommun: Vara

Områdets totala areal: 15,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-11-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden:
Ägs av svenska kyrkan och privata markägare.

Regeringsbeslut, historik:
SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6530 - Lövängar

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Den prioriterade naturtypen är löväng 6530.

Motivering: Ett område med närmare 100 skyddsvärda träd, hävdpräglade träd och hävdgynnade arter.

Prioriterade åtgärder: Årlig fagning, slåtter och efterbete. Området bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

Beskrivning av området

Levene äng ligger i Vara kommun i anslutning till det stora slättlandskapet. Området är beläget på en svagt markerad moränrygg. Det är ett gammalt naturreservat bestående av slåttermark och betesmark med grova ekar och hassel. De grova ekarna har stort naturvärde. I området finns

enligt inventeringen av skyddsvärda träd, 97 skyddsvärda ekar varav 68 är så kallade jätteträd (minst 1 m i diameter i brösthöjd). Området utgör värdekärna i en värdetrakt för skyddsvärda träd. Enligt äldre uppgifter i Artportalen finns de rödlistade svamparna oxtungssvamp, grå kantarell, jättekamskivling, koralllticka, scharlakansvaxskivling och dystersopp. I öppnare partier i ängen finns en artrik hävdgynnad flora med tex slåttergubbe som är rödlistad.

Området har varit hävdat sedan medeltiden. I slutet av 1800-talet var området en trädbärande betesmark. Innan dess var det en slåtteräng och ännu tidigare låg en by på platsen. Än idag syns spår av det fossila landskapet och ett stort gravfält finns. Området är av riksintresse för kulturmiljövården.

Området är av intresse för försvarsmaktens flygverksamhet och utgör ett så kallat MSA- område, område med särskilt behov av hinderfritt och stoppområde för höga objekt.

Området är också av vikt för vattenförsörjningen.

Förutom naturtypen löväng, 6530 finns 1,4 hektar utvecklingsmark. Utvecklingsmarken är inte Natura 2000-naturtyp idag, men kan på sikt bli löväng, trädklädd betesmark 9070 eller silikatgräsmark 6270. Utvecklingsmarken är viktig för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd i området.

Vad kan påverka negativt

Området skulle kunna påverkas negativt av:
-Upphört slåtter och upphört bete med igenväxning som följd. Vid igenväxning skulle den hävdgynnade floran konkurreras ut. Ett för tätt trädskikt är ett hot mot den hävdgynnade floran. Ekarna och dess arter hotas också om träden står för tätt.
-Slåtter med redskap med röjsnöre eller liknande som finfördelar höet så att det blir svårt att räfsa bort.
-Förändrad markanvändning i eller i närområdet som t.ex. plantering med gran.
-Glapp i kontinuiteten av hamlade träd och hagmarksträd, vilket innebär att ersättningsträd saknas när den äldre trädgenerationen dör.
-Bortförsel av döda ekar
-Igenväxning av närliggande områden med hagmarksträd och igenväxning av närliggande områden med slåtter och betesmarker.
-Länga avstånd till andra områden med skyddsvärda träd.
-Användning av bekämpningsmedel i naturtyperna eller läckage från åkermark skulle skada naturtyperna.
-Gödsling. Eftersom naturtyperna är känsliga för näringstillförsel skulle även indirekt näringstillförsel som t.ex. läckage av näringsämnen från åkermark, stödutfodring av betesdjuren eller sambete med gödslad vall påverka negativt. Bete efter vegetationsperiodens slut och under vinterhalvåret innebär att djuren måste stödutfodras, vilket ger en näringstillförsel till fältskiktet. Vinterbete kan även ge trampskador på fältskiktet.
-Slitage och markskador.
-Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
-Faktorer som påverkar de ur naturvårdssynpunkt värdefulla träden negativt. Detta kan vara skador eller slitage på stam och rötter från t.ex. betesdjurens gnag, kraftig beskuggning, körning med tunga maskiner i området runt träden eller svampangrepp som dödar trädet snabbt. Vid hästbete kan ädellövträden behöva inhägnas för att skyddas mot gnag och trampskador.
-Kraftiga körskador, dikning, dämning och annat som påverkar hydrologin negativt.
-Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
-Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på

bekostad av andra.

Nedan nämnda åtgärder skulle påverka negativt, men regleras i reservatsföreskrifterna:
-Avverkning av de grova hagmarksekarna eller för kraftig röjning av buskar och ersättningsträd.
-Tillförsel av gödsel eller bekämpningsmedel i Hasslebacken.
-Åtgärder som förstör naturtyperna som t.ex. nya byggnader, schaktning, grävning, upplag, ändrad markanvändning i området.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Om en verksamhet eller åtgärd riskerar att på ett betydande sätt påverka ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området är skyddat som naturreservat och har en skötselplan som styr skötseln. Området bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

För gynnsam bevarandestatus för slåttermarken krävs traditionell skötsel med fagning, slåtter på sensommaren och efterbete. Fagning innebär att löv och kvistar räfsas ihop och bränns på lämpliga ställen på våren. Slåtter innebär att gräset slås årligen i slutet av sommaren (10 juli-20 augusti) med skärande verktyg som t.ex. slåtterbalk eller lie. Efter slåttern får det slagna gräset ligga kvar och fröa av sig 2-7 dagar och behöver sedan fraktas bort. Efterbete, gärna med nötkreatur behövs därefter, men ej bete efter vegetationsperiodens slut. Eventuellt kan man göra nya försök att få till ekföryngring i betesmarken.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6530 - Lövängar

Areal: 7,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Levene äng består denna naturtyp av slåttermark som är bevuxen av grova ekar och hassel och liknar mer en ekhage än en löväng. Arter som är typiska för naturtypen som slåttergubbe, svinrot, ängsvädd och grönvit nattviol förekommer enligt Artportalen.

Generell beskrivning av naturtypen:
Vegetationsmosaik med hävdformade lövträd/buskar och ängsytor. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av bl.a. slåtter/bete och lövtäkt. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska dock finnas.

Naturtypen har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder. I det gamla jord-brukssamhället var denna naturtyp därigenom ett viktigt markslag. I och med över-gången till rationellt jordbruk har lövängarna helt förlorat sin forna betydelse och förekommer numera på ytterst små arealer. Flest traditionellt brukade lövängar finns numera kvar på Gotland där de ändå bara utgör en liten spillra av tidigare arealer.

Traditionellt hävdade lövängar är biologiskt mycket rika miljöer och hyser ett stort antal numera sällsynta arter, bland annat slåttergynnade kärlväxter och många in-sekter. Lövängarnas halvöppna, mosaikartade miljö med hamlade träd i olika åldrar har gynnat många lavar, mossor, insekter och fåglar.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, näringstillförsel, bruten kontinuitet i trädskiktet. Den är också känslig för förändringar i hydrologin som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av lövängar ska vara minst 7,4 hektar. Regelbunden hävd genom slåtter, bete (ej vintertid) och lövängsbruk ska påverka naturtypens dynamik och struktur. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden Näringsstatusen i marken ska vara naturlig Trädskiktet ska ha lång kontinuitet med en stor mängd gamla ekar och med en naturlig föryngring av träd och nyrekrytering av hagmarksträd i området. Krontäckningen ska vara så pass gles så att fältskiktet, delar av områdets trädstammar och död ved är ordentligt solbelysta. Död ved i olika former och nedbrytningsstadier inklusive levande träd med döda träddelar och gamla hävdpräglade träd ska finnas. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden. Ett inslag av blommande buskar ska finnas. Främmande (icke inhemska) trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter ska förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms år 2018 vara gynnsamt.

Dokumentation

ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2018-08.

Hultengren, S; Pleijel, H & Holmer, M. 1997: Ekjättar- historia, naturvärden och vård.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002 - 2004. Objektrapporter (opubl.)

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1973: Beslut för naturreservatet Levene äng. Beslut 1973-12-21.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1992: Bevarandeprogram och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Skaraborgs län. Meddelande 8/92.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1983: Skötselplan för naturreservatet Levene äng. Beslut 1983-08-01.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1996: Ängs- och hagmarker i Vara kommun. 96/5

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1996: Ängs- och hagmarker, Sammanställning. 16/90.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Uppföljning av gräsmarker i skyddade områden. Arbetsmaterial.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/. Uttag 2018-08.

SLU. Trädportalen. www.tradportalen.se

Bilagor

Bilaga 1 Karta med områdets avgränsning.
Bilaga 2 Naturtypskarta.

Natura 2000 - SE0540263 Levene äng

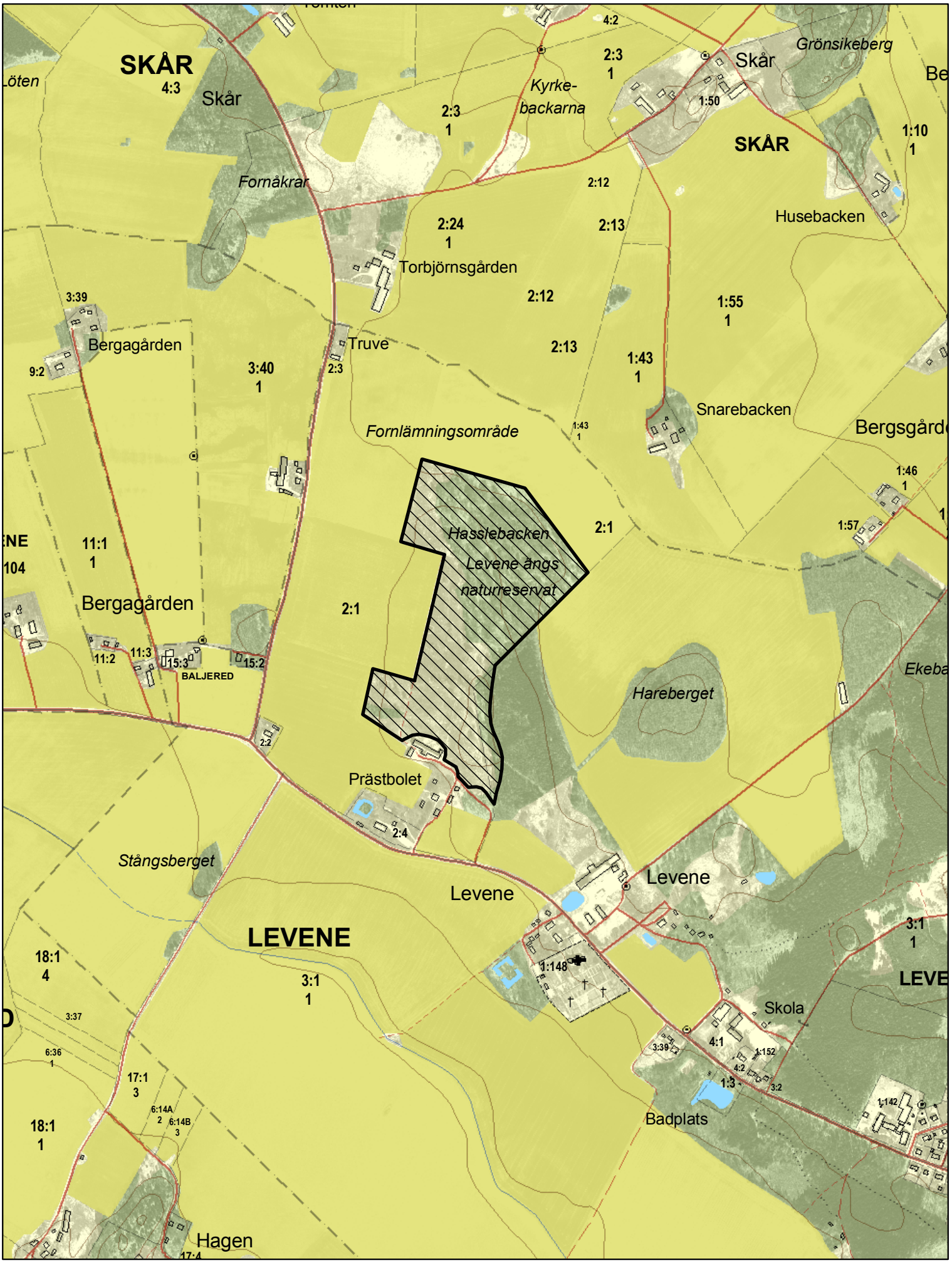

Map scale 1:10 000. Original printed 2009-01-30. Copyright Lantmäteriet 2009, dnr 106-2004/188-O.

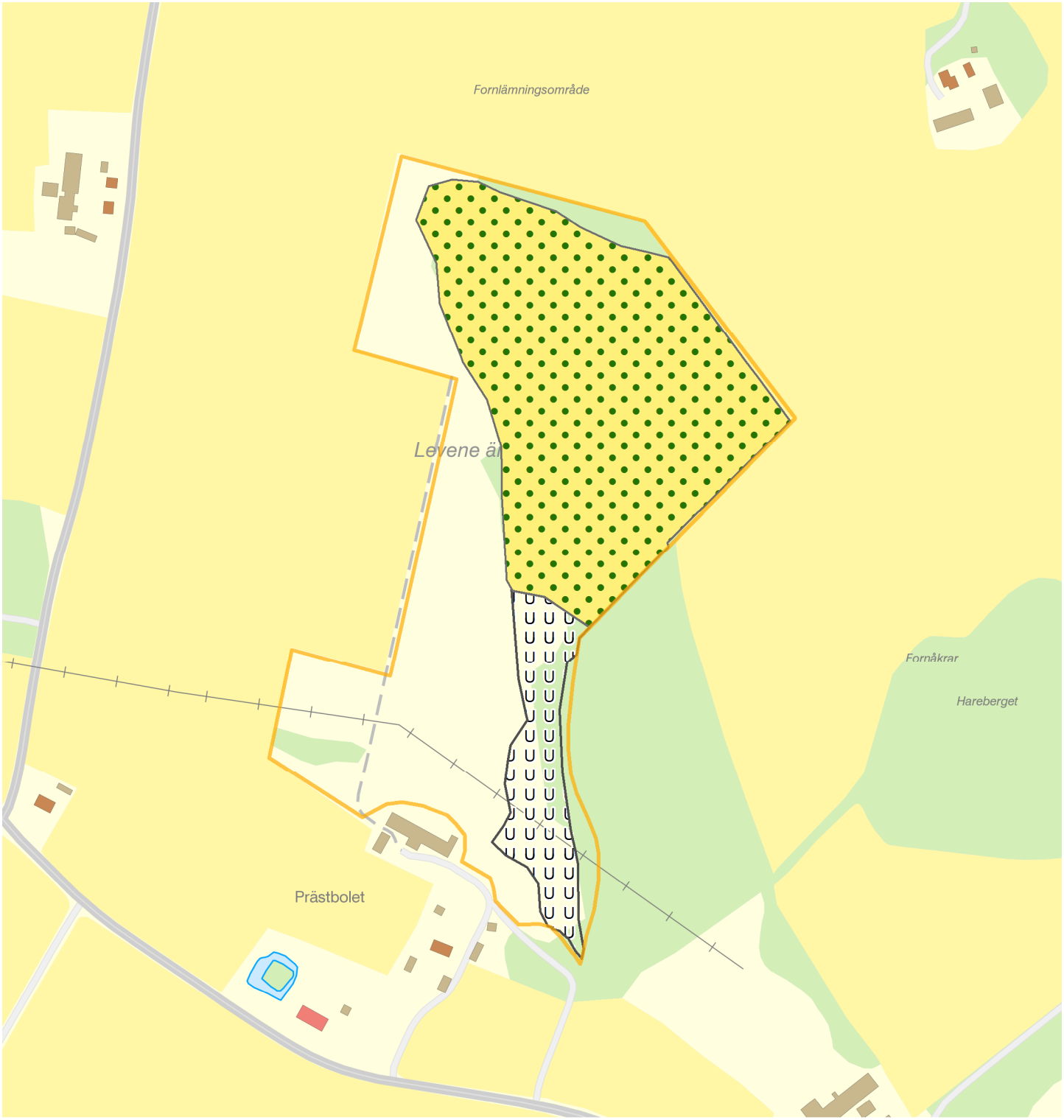

Natura 2000-naturtypskarta, Levene äng SE0540263
Vara kommun

N

Natura 2000
Habitatdirektivet

6530 - Lövängar

Utvecklingsmark, icke
Natura-naturtyp

Utvecklingsmarken är inte Natura 2000-naturtyp i dagsläget men kan på sikt bli naturtypen löväng, 6530, trädklädd betesmark 9070 eller silikatgräsmark 6270. Utvecklingsmarken är viktig för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd i området.

Skala (i A4): 1:5 000

0 100 200 300 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN